

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “ES kosmosa rūpniecības politika – kosmosa nozares ekonomiskās izaugsmes potenciāla apgūšana””

COM(2013) 108 final

(2013/C 341/07)

Ziņotājs: **Joost VAN IERSEL** kgs

Eiropas Komisija 2013. gada 28. februārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “ES kosmosa rūpniecības politika — kosmosa nozares ekonomiskās izaugsmes potenciāla apgūšana””

COM(2013) 108 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 17. jūlijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 492. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 18. un 19. septembrī (18. septembra sēdē), ar 151 balsi par, 1 balsi pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK ļoti atzinīgi vērtē ES rūpniecības politiku kosmosa nozarē ⁽¹⁾. Komiteja pauž gandarījumu arī par to, ka programmā “Apvārsnis 2020” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam programmām *Galileo*, *Copernicus* un pētniecībai un izstrādei paredzēti 11 miljardi *euro*, papildinot pašreizējo Eiropas Kosmosa aģentūras (EKA) gada budžetu, kas ir 4 miljardi *euro*. Šie lēmumi atbilst EESK neatlaidīgi paustajai nostājai ⁽²⁾.

1.2 ES kosmosa politikai, kuras pamatā ir politiska apņemšanās visā Eiropā, būtu jānodrošina Eiropas neatkarīga piekļuve kosmosam visā vērtību ķēdē, t. i., no koncepcijas posma līdz izstrādei, ieviešanai un izmantošanai. Lai varētu īstenot ilgtermiņa un ar lielu risku saistītus pasākumus, vajadzīga prognozējamība, noteiktība un pastāvīga apņemšanās.

1.3 Eiropas Savienībai ir vajadzīga kritiskā masa. Kosmosa jomas iekšējā tirgus darbībai gan iekšēju, gan ārēju apsvērumu dēļ ir nepieciešams labi definēt jēdzienu par to, kas ir vienlīdzīgi konkurences nosacījumi Eiropā.

1.4 Lielie institucionālie tirgi, kuriem visā pasaulē ir arvien lielāka stratēģiska un tehnoloģiska ietekme, liek īstenot

proaktīvu rūpniecības politiku. Eiropas rūpniecības konkurētspēja ir jāuzlabo, pakāpeniski pārvarot vēl arvien būtiskos iekšējos šķēršļus.

1.5 ES rūpniecības politikā dažādās dalībvalstu stratēģijas jāapvieno vienā sistēmā un valstu prioritātes jāaskaņo vienā satvarā.

1.6 Visām ieinteresētajām pusēm jādarbojas vienā virzienā. Īpaša nozīme ir Eiropas Kosmosa aģentūrai (EKA). Tā darbojas ļoti sekmīgi, un tās sasniegumi nav apstrīdami. Saskaņā ar jauno kārtību EKA ne tikai veiks līdzšinējos uzdevumus, bet arī veicinās ES noteikumos paredzēto kosmosa projektu īstenošanu. Tiks ieviestas jaunas metodes un veidotas jaunas attiecības. Tām jābūt labi koordinētām un precīzi saskaņotām starp visiem iesaistītajiem dalībniekiem, t. i., Komisijas dienestiem, EKA un dalībvalstīm.

1.7 Vajadzīgi oficiāli mehānismi konsultācijām ar nozari, jo īpaši attiecībā uz maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU). Pietiekama daļa *Copernicus* budžeta jāatvēl jauniem pakalpojumiem un lietojumiem.

1.8 Kosmosa nozarei vajadzīgs augsti kvalificēts darbaspēks, tam piedāvājot pienācīgus līgumus. Pastāvīga uzmanība jāpievērš atbilstošām prasmēm, kas jānodrošina ar mūsdienīgu izglītību un apmācību, atvieglojot mobilitāti.

⁽¹⁾ ES kosmosa rūpniecības politika — kosmosa nozares ekonomiskās izaugsmes potenciāla apgūšana, COM(2013) 108, 2012. gada februāris.

⁽²⁾ Skatīt jo īpaši OV C 162, 25.6.2008., 24. lpp., atzinums par Komisijas paziņojumu “Eiropas kosmosa politika”, COM(2007) 212 final.

1.9 Stratēģiskie drošības un aizsardzības apsvērumi ir kosmosa politikas virzītājspēks visās valstīs. ES jaunās kosmosa politikas un pasākumu pamatu veido LESD 173. pants un jo īpaši 189. pants. Lai šo politiku un tās pasākumus varētu īstenot, dalībvalstīm ciešāk jāsaprot rīcība drošības un aizsardzības jomā, tādējādi plašākā perspektīvā tiem kļūstot par ES ārpolitikas elementu. No otras puses, kosmosa politikas īstenošanā gūtā pieredze var būt piemērs, kā — dažās precīzi noteiktās jomās — veidojama Eiropas aizsardzības politika. Turpmākajās debatēs par Eiropas aizsardzību šī pieredze būtu jāievēro.

1.10 ES kosmosa rūpniecības politika patiešām var sekmēt centienus attīstīt “konkurētspējīgu, stingru, efektīvu un līdzsvarotu rūpniecisko bāzi Eiropā”, labvēlīgi ietekmējot gan sabiedriskos pakalpojumus, gan uzņēmumus un iedzīvotājus. Nozarē vēl arvien trūkst stabilitātes un nedrošību palielina krīze. Pienācis laiks sākt īstenošanu!

1.11 Tāpēc EESK pilnībā atbalsta piecus Komisijas izvirzītos mērķus: saskaņots un stabils tiesiskais regulējums, stingrs rūpnieciskais pamats, iesaistot MVU, konkurētspēja un rentabilitāte, kosmosa lietojumu un pakalpojumu tirgi, tehnoloģiska patstāvība un neatkarīga piekļuve kosmosam⁽³⁾.

1.12 Eiropas pozīcija pasaulē ir jāstabilizē un jānostiprina, palielinot Eiropas rūpniecības ražīgumu un konkurētspēju, izvirzīto mērķu ziņā neatpaliekot no citām valstīm, kas darbojas kosmosa jomā, un vienmēr izmantojot visprogresīvāko tehnoloģiju, veicinot rentabilitāti vērtību ķēdēs un attīstot kosmosa lietojumu un pakalpojumu tirgus.

2. Vēsturiskais konteksts, EESK iesaistīšanās

2.1 Drošības un aizsardzības apsvērumu dēļ kosmosa politika ir veidota ārpus ES līguma ietvariem. Dalībvalstīm bija savas kosmosa stratēģijas. Kopējām Eiropas interesēm zināmā mērā kalpoja pētniecība un izstrāde un EKA rūpnieciskie projekti.

2.2 Ar EKA un ES 2003. gadā noslēgto pamat nolīgumu sākās jauns posms. Septītajā pamatprogrammā tika paredzēti pētniecības projekti, un ES tuvojās rūpniecības politikas īstenošanai konkrētās nozarēs. Palielinājās augšupējie un lejupējie ieguldījumi un konkurence, un specializēti privātie uzņēmumi izstrādāja jaunus lietojumus un pakalpojumus.

2.3 EESK stingri atbalstīja gan ES stratēģiju, proti, EKA koncepcijas apvienošanu ar Eiropas iestāžu ciešāku iesaistīšanos, gan arī šā mērķa īstenošanai izvirzītos konkrētos priekšlikumus un pieņemtos lēmumus⁽⁴⁾.

2.4 Turpmākajos atzinumos EESK uzsvēra ES kosmosa politikas nozīmi gan attiecībā uz sabiedriskajiem pakalpojumiem, gan uzņēmumiem un jo īpaši iedzīvotājiem. Komiteja atzinīgi novērtēja virzību vairākās konkrētās jomās, piemēram Eiropas Zemes novērošanas programmu (GMES), GMES kosmosa komponenti un ES kosmosa stratēģiju pilsoņu interesēs⁽⁵⁾.

2.5 EESK 2012. gadā ierosināja, ka GMES finansējums būtu jāiekļauj daudzgadu finanšu shēmā 2014.–2020. gadam⁽⁶⁾. Padome 2013. gada 8. februārī attiecīgi nolēma GMES — kas tagad ir kļuvis par *Copernicus* — piešķirt 3,78 miljonus *euro*, *Galileo* — 6,3 miljardus *euro* un pētniecībai un izstrādei saskaņā ar programmu “Apvārsnis 2020” — 1,7 miljardus *euro*. Šis lēmums vēl jāapstiprina Eiropas Parlamentam.

2.6 Nesenais Eiropas Komisijas paziņojums par rūpniecības politiku kosmosa nozarē ir nākamais vajadzīgais solis, jo Eiropas kosmosa nozare pašlaik atpaliek gandrīz no visām, ja ne no visām pārējām valstīm, kas veic darbību kosmosā⁽⁷⁾.

3. Pašreizējās norises

3.1 Apstākļi ir krasi mainījušies. Visā pasaulē strauji palielinās kosmosa darbības jauniesaistīto valstu ieguldījumi. ASV saglabā līderpozīcijas. Šajā valstī apgrozījums nozarē ir apmēram desmit reizes lielāks nekā Eiropā. Ķīna un Indija kļūst par spēcīgiem konkurentiem. Krievija nesēn paziņoja, ka ievērojami palielinās kosmosa nozares budžetu.

3.2 Būtiska nozīme ir stratēģiskiem apsvērumiem par autonomiju un patstāvību. Viss Ķīnas, Indijas, Japānas tirgus (100 %) un gandrīz viss Krievijas tirgus ir institucionāls. ASV šā tirgus apjoms pārsniedz 70 %. Atšķirīgs stāvoklis ir Eiropā, kur tirgus par 50 % ir atkarīgs no privātā sektora. Jāatzīmē, ka privātā sektora daļa (20 %) ASV tirgū apjoma ziņā atbilst privātā sektora tirgus daļai (vairāk nekā 50 %) Eiropas tirgū.

3.3 Pasaules tirgus paplašinās, taču vienlaikus saasinās konkurence, jo kosmosu apgūšanā iesaistās arvien jaunas valstis. Tas apdraud Eiropas kosmosa nozares ar grūtībām sasniegto stāvokli, jo rodas šķēršļi tirdzniecībai, savukārt jaunie tirgus dalībnieki īsteno agresīvu eksporta politiku. Tā kā ASV aizsardzības budžets ir samazināts, arī šis valsts kosmosa nozare eksportu virza uz visiem pasaules reģioniem.

⁽⁵⁾ Skatīt OV C 339, 14.12.2010., 14. lpp., OV C 44, 11.2.2011., 153. lpp., OV C 43, 15.2.2012., 20. lpp.

⁽⁶⁾ Skatīt OV C 299, 4.10.2012., 72. lpp. par GMES un tās darbībām no 2014. gada.

⁽⁷⁾ Skatīt “ASD-Eurospace position paper on industrial policy” [ASD-Eurospace nostājas dokuments par rūpniecības politiku], 2013. gada februāris, 2. lpp.

⁽³⁾ Skatīt Eiropas Komisijas paziņojumu, 4. lpp.

⁽⁴⁾ Skatīt 2. zemsvītras piezīmi.

3.4 Tāpēc EESK pilnībā atbalsta mērķi saglabāt Eiropas neatkarīgu piekļuvi kosmosam, kā ierosināts vairākos Padomes secinājumos un Eiropas Komisijas paziņojumos. Padome un Komisija vairāk nekā iepriekš un pamatoti uzsver, ka kosmosa nozares stratēģiskajās jomās Eiropas Savienībai jāsauglabā patstāvība, veicinot un nodrošinot Eiropas neatkarīgu piekļuvi kosmosam.

3.5 Eiropa pašlaik vēl arvien ir būtiski atkarīga no ASV tehnoloģijām. Lai varētu samazināt šo atkarību, noteikti nodrošinot zināšanu un augsto tehnoloģiju materiālu nepārtrauktu pieejamību, valdībām, Eiropas Kosmosa aģentūrai un Eiropas Savienībai ir jāveic pamatīgs darbs.

3.6 Tā kā darbībai kosmosā ir ilgtermiņa raksturs un tā saistīta ar lielu risku, jānodrošina prognozējamība, noteiktība un ilgstošas saistības. Nozarei virzoties uz pilnīgu briedumu, tajā vēl arvien trūkst stabilitātes, jo īpaši tas attiecas uz MVU, kuriem ir liela nozīme lietojumu izstrādāšanā. Nedrošību palielina pašreizējā krīze.

4. Kosmosa nozares rūpniecības politika

4.1 Šajos sarežģītajos apstākļos Komisija, pamatojoties uz LESD 173. un 189. pantu, ir iesniegusi priekšlikumu par aktīvu ES rūpniecības politiku.

4.2 Pēc apspriešanās ar vairākiem publiskā un privātā sektora pārstāvjiem Komisija pirmo reizi ir rūpīgi analizējusi problēmjautājumus. Šī plaši atzītā analīze ir galvenais pamatojums, lai pašreizējo EKA budžetu, kas ir 4 miljardi *euro*, būtiski palielinātu, kosmosa nozarei 2014.–2020. gadā paredzot vēl 11 miljardus *euro*. Ņemot vērā citu valstu, kas veic darbību kosmosā, īstenoto agresīvo politiku, šis ir ļoti nozīmīgs solis uz priekšu.

4.3 Papildu finansējums ir arī labs sākuma punkts nozarē, kurā divu iemeslu dēļ turpmākajā desmitgadē paredzama būtiska attīstība:

— tā ir stratēģiska nozare;

— ar atbalstošām tehnoloģijām tā dara iespējamās daudzas citas saimnieciskās darbības, radot pozitīvu sinerģiju ar nozarēm, kas gūst tiešu labumu no kosmosa tehnoloģijām un pakalpojumiem.

4.4 Kosmosa pakalpojumus arvien vairāk izmanto tādās jomās kā drošība, lauksaimniecība, transports, reģionālā attīstība, okeānu monitorings, meteoroloģija, telesakari, apraide un digitālās plaiss mazināšana.

4.5 Kosmosa nozare arī sekmēs problēmu risināšanu tādās vispārējās nozīmes jomās kā klimata pārmaiņas, nodrošinātība ar pārtiku, zivsaimniecība, atmežošana, dabas resursu uzraudzība un katastrofu monitorings. Eiropai būtu vajadzīga sava globālā sistēma, lai tā savus uzdevumus varētu veikt atbilstīgi savam stāvoklim pasaules ekonomikā. Sabiedrības informētība par šiem jautājumiem ir jāpalielina.

4.6 EESK pilnībā atbalsta lēmumu, ka Eiropas Savienībai, radot piemērotus pamatnosacījumus, jāizmanto iespējas īstenot proaktīvu rūpniecības politiku. Komiteja uzskata, ka tas ir konkrēts solis plašākās ES rūpniecības politikas koncepcijas īstenošanā atbilstoši minētajam Eiropas Komisijas 2010. un 2012. gada paziņojumos par rūpniecības politiku.

4.7 Apsverot un izstrādājot kosmosa sistēmas un uzsākot un īstenojot programmas, būtu jānodrošina neatkarīga Eiropas piekļuve kosmosam un ar to saistītās tehnoloģijas. Noteikti ir vajadzīga patstāvība un neatkarīga datu pārbaude, īpaši attiecībā uz Ķīnu, taču arī attiecībā uz draudzīgām valstīm, piemēram, ASV, ar ko Eiropa neizbēgami konkurē.

4.8 Lielāko daļu rūpniecības politikas pasākumu saskaņā ar valstu stratēģijām joprojām īsteno dalībvalstis. Šīs stratēģijas ir daļa no tādās plašākas jomas kā drošības un aizsardzības politika, un tas arī izskaidro ciešo saikni starp valdībām, valstu pētniecības iestādēm un rūpniecību. Minētajos apstākļos rodas iekšēji šķēršļi, kas kavē tirdzniecību un līdz ar to veicina sadrumstalotību un viengabalainības trūkumu, kā arī Eiropas atpalicību skatāmajā jomā.

4.9 Tas liek apzināties, ka ES rūpniecības politikas priekšnoteikums jebkurā jomā ir vienlīdzīgi konkurences nosacījumi. Komisijai būtu jāizstrādā skaidri kritēriji, kas ļauj precīzi definēt jēdzienu "vienlīdzīgi konkurences nosacījumi". Šāds precīzi definēts jēdziens ir noteikti vajadzīgs arī saistībā ar ES un trešo valstu "savstarpīguma" pasākumiem, kas veicami, atverot starptautiskos tirgus.

4.10 EESK uzsver, ka galīgajam mērķim ir jābūt vienlīdzīgiem konkurences nosacījumiem un pārredzamai iekšējai konkurencei Eiropas Savienībā. Tas ievērojami palīdzēs iet kopšoli ar pārējo pasauli.

4.11 Saistībā ar Komisijas pētniecības un izstrādes politiku EESK norāda uz diviem svarīgiem risinājumiem jautājumiem:

— nepieciešamas programmas iniciatīvas "Apvārsnis 2020" ietvaros, lai ES konkurētspēju atbalstītu ar efektīvu piedāvājumu konkursu palīdzību, cieši sadarbojoties ar EKA un īpašām dalībvalstu pētniecības un izstrādes programmām kosmosa jomā;

— jānodrošina netraucēta pāreja no pētniecības un izstrādes posma uz ES programmu darbības posmiem.

4.12 Minētie jautājumi jārisina, ņemot vērā pētniecībai un izstrādei veltītā dalībvalstu budžeta samazināšanu. Kopējie izdevumi vairāk vai mazāk saglabājas nemainīgi, pateicoties Komisijas finansiālajai līdzdalībai, kas kompensē samazinājumu. Vienīgais izņēmums ir Vācija, kas kosmosa jomai paredzēto pētniecības un izstrādes budžetu nesēn palielinājusi par 10 %.

4.13 EESK vairākkārt norādījusi: sekmīga rūpniecības politika ir transversāla, proti, lai sasniegtu visus Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektorāta izstrādātos mērķus, jānodrošina koordinācija starp dažādiem Eiropas Komisijas ģenerāldirektorātiem, piemēram, ar Komunikācijas tīklu, satura un tehnoloģiju ģenerāldirektorātu jāsaskaņo rīcība satelītu komunikācijas jomā un ar Tirdzniecības ģenerāldirektorātu — rīcība saistībā ar tirgu atvēršanu un būtisku ar kosmosu saistīto komponentu "piegādes drošību".

5. EKA un ES

5.1 Visa pamatā ir zinātne un tehnoloģija, tāpēc EESK vēlreiz uzsver EKA lielo nozīmi Eiropas kosmosa politikā. Ņemot vērā šķēršļus, kas jāpārvar ikvienā starpvaldību sistēmā, EKA snieguni pagātnē un šobrīd nav apstrīdami. Jau no darbības sākuma tā būtiski veicinājusi kosmosa jomā īstenoto ES darbību, kādu to zinām šodien. EKA ir bijusi ļoti liela nozīme ar kosmosu saistītajā pētniecībā un izstrādē un zināmā mērā arī rūpnieciskajā darbībā, piemēram, produktu cenas un kvalitātes pozitīvās attiecības dēļ.

5.2 EKA ir pieredzējis partneris valstu valdībām un rūpniecībai. Tāpēc tās sasniegumi ir augsti kvalificēta tās ķēdes daļa, kas veido un nostiprina Eiropas rūpniecības pamatu. Turklāt pašreizējā "taisnīgas peļņas" sistēma ir rosinājusi valdības uzraudzīt vispārējos sniegumus pētniecības un izstrādes jomā un turpmākos pasākumus attiecīgajās valstīs.

5.3 Tomēr pakāpeniski kļuva skaidrs, ka jāmeklē jauni ceļi, ja ES tiešām vēlas būt konkurētspējīga pasaulē. 2003. gadā noslēgtais EKA un ES pamat nolīgums bija sākums papildu ES politikas pasākumiem un finanšu līdzekļiem, kā arī lielākai konkurencei un konkurētspējai. Sākās veiksmīga EKA un ES partnerība. Noturīga EKA darbība būs stingrs pamats ES kosmosa rūpniecības politikas pasākumu īstenošanai.

5.4 Tāpēc jānorāda: tā kā apstākļi strauji mainās, precīzi jānovērtē procedūras un pieejas un finanšu līdzekļi jāizlieto optimāli, lai veicinātu Eiropas uzņēmumu noturīgu konkurētspēju un elastīgumu.

5.5 EKA nozīme stabila pamata radīšanā, lai Eiropa ar mērķtiecīgu un integrētu lietojumu palīdzību varētu izmantot savas kosmosa sistēmas, tiek atzīta, tomēr atbalsts, ko tā var nodrošināt ES politikas pasākumiem, vēl nav pilnībā apzināts. Ciešākai ES un EKA sadarbībai būtu jārada spēcīgs impulss šajā jomā.

5.6 Vajadzīgi jauni risinājumi un metodes, lai varētu īstenot pārdomātu politiku, kuras mērķis ir sekmīgi izveidot un ilgtspējīgi izmantot sistēmas, kas darbojas kosmosā. Jānodrošina arī efektīva līdzekļu apvienošana ES līmenī, lai varētu sasniegt trīs mērķus:

— uzturēt spēcīgu zinātnisko pamatu;

— radīt jaunus stimulus lietišķajām tehnoloģijām un tirgum;

— radīt stimulus, jaunu lietojumu un pakalpojumu veidu (kas atbalsta citas nozares) izstrādei.

5.7 Nesenie lēmumi ir saskaņā ar modernizāciju, ko EESK atbalstīja 2008. gada atzinumā⁽⁸⁾. Tolaik EESK uzsvēra: jo vairāk attīstīsies kosmosa apgušanas tirgus, jo vairāk būs nepieciešama elastīga pieeja, kuru laikā, kad tehnoloģiskie cikli kļūst arvien īsāki un palielinās sinerģija un uzlabojas lietojumi, parasti nenodrošina stingras sadarbības modeļi, kas radušies Eiropas Kosmosa aģentūrai ievērojot "taisnīgas peļņas" principu⁽⁹⁾.

5.8 Jāizvairās no pēkšņām pārmaiņām. Tāpēc EESK ir rosinājusi veikt analīzi un sākt dialogu par to, kādu veikspējas līmeni Eiropa vēlas sasniegt desmit gadu laikā: "būtu jāapspriež arī EKA finansēšanas iespējas, mazo un vidējo uzņēmumu aktīva līdzdalība un spēcīgas konkurences saglabāšana"⁽¹⁰⁾.

5.9 EESK uzskata, ka Padomes pagājušā gada novembrī pieņemtā rezolūcija par ES un EKA attiecībām⁽¹¹⁾, kā arī 8. februārī apstiprinātā jaunā finanšu sistēma liecina par EESK 2008. gadā izteiktā ieteikuma konkrētu īstenošanu. ES sāk jaunu posmu.

5.10 Īstenojot minētos lēmumus, EKA, pateicoties ilgstoši uzkrātajai pieredzei, būs atbildīga par praktisko vadību, taču to darīs, pamatojoties uz ES noteikumiem. Atbilstoša īstenošana nodrošinās optimālu līdzsvaru starp EKA pilnvarām un parastajiem ES tirgus mehānismiem.

⁽⁸⁾ Skatīt OV C 162, 25.6.2008., 24. lpp.

⁽⁹⁾ Skatīt turpat 1.11. punktu.

⁽¹⁰⁾ Skatīt turpat 1.13. punktu.

⁽¹¹⁾ Rezolūcija par EKA nozīmi Eiropas konkurētspējas uzlabošanā un izaugsmes veicināšanā, 2012. gada 20. novembris.

5.11 Pašlaik vēl nevaram prognozēt, kā darbosies saskaņotās darba metodes, vismaz ne sākuma posmā. Lai gan dažos pēdējos gados ir notikušas nelielas pārmaiņas, stimulējot uz tirgu vērstu pieeju izmantošanu, Eiropā jāveidojas jaunām attiecībām ar zinātņi un pētniecību kosmosa jomā. Tāpēc Komiteja atbalsta praktisku kritēriju izstrādi, lai noteiktu atšķirību starp ESA tradicionāli izmantoto "taisnīgas peļņas" principu (kura mērķis ir Eiropā izveidot un izmantot daudzveidīgu kosmosa nozari) un Komisijai saistošajiem ES iekšējā tirgus noteikumiem, lai varētu izvērst auglīgu sadarbību starp Komisiju un ESA un tālāk stiprināt Eiropas kosmosa nozari.

5.12 Šis aspekts ir minēts arī CCMI papildatzinumā par šo jautājumu. Uz dažiem no tajā minētajiem būtiskajiem jautājumiem šobrīd jau ir rastas apmierinošas atbildes.

6. Īpaši jautājumi

6.1 Izstrādājot kosmosa politiku saskaņā ar 189. pantu, Komisijai un dalībvalstīm, cik vien iespējams, būtu jāizmanto to paralēlās pilnvaras. Dalībvalstīm arī jāuzņemas iniciatīva, lai savstarpēji sadarbotos noteiktu jautājumu risināšanā. Šādu procesus var uzraudzīt Komisija.

6.2 Mainīgā un dinamiskā vidē, kur valda konkurence, jādefinē pareizi nosacījumi, palīdzot radīt stabilu pamatu ES uzņēmumu konkurētspējai. Tāpēc EESK uzsver, ka turpmāk nozarei jāpiešķir oficiāla vieta konsultatīvajās struktūrās, īpaši attiecībā uz jomām, kurās darbojas mazāki uzņēmumi. Prasības jānosaka atklāti un pārredzami.

6.3 Apspriežami ir tādi jautājumi kā brīva un atvērta datu politika, kvalitāte, standarti un sertifikācija. Pakalpojumus sniedz gan valsts sektora struktūras, gan privātā sektora dalībnieki, tāpēc vajadzīga efektīva uzraudzība.

6.4 Skaidri noteikta konsultāciju kārtība ļaus izmantot MVU milzīgās iespējas. Pietiekama daļa programmām *Copernicus* un *Galileo* paredzētā budžeta jāizmanto jaunu pakalpojumu un lietojumu izstrādāšanai.

6.5 Tā kā kosmosa nozarei raksturīga augsta tehnoloģiskā intensitāte, arī vidējais darbaspēka kvalifikācijas līmenis ir augsts. Pasaulē kosmosa nozarē strādā 800 000 darbinieku, no tiem 25 % ASV un 4 % (!) Eiropā. Arvien vairāk ir vajadzīgi darbinieki ar augstāko izglītību, lai uzlabotu Eiropas iespējas un radītu produktīvu sinerģiju. Lai palielinātu nozares popularitāti, jānodrošina, ka ar visiem darbiniekiem tiek slēgti pienācīgi darba līgumi.

6.6 Kosmosa tēma rosina jauniešu iztēli. EESK uzsver, ka jāīsteno aktīva darba tirgus politika, kuras pamatā ir mūsdienīga izglītība un apmācība un kura tiek veicināta augstākajā tehniskajā izglītībā, citstarp, pateicoties ciešai saiknei ar pētniecību un inovāciju. Tas arī sekmēs vēlamo un atbilstošu līmeņa mobilitāti.

6.7 Tā kā ļoti liela nozīme ir institucionālajam tirgum, rūpniecības politika kosmosa jomā ir cieši saistīta ar iepirkuma politiku. Abās politikas jomās jāievēro augstas kvalitātes un pārredzamības prasības. EESK uzsver, ka nozare būtu ļoti gandarīta, ja tiktu izstrādāta īpaša, kosmosa nozarei paredzēta, iepirkuma politika, kurā tieši būtu iesaistīta ES un par kuras darbības jomu vispirms būtu jāvienojas Komisijai un dalībvalstīm.

6.8 Šāda politika nodrošinās, ka ES varēs veikt Eiropas kosmosa nozares infrastruktūras īpašnieces un ar kosmosu saistīto pakalpojumu pircējas funkcijas, lai varētu veikt visdažādākos uzdevumus sabiedrības interesēs.

6.9 EESK uzsver, ka reģioniem un to aktivitātei ir liela nozīme kosmosa nozarē notiekošās darbības veicināšanā. Reģionu nozīme netiek pietiekami novērtēta. Reģioni ir jāinformē, un tie ir atbilstoši jā sagatavo, lai tie spētu gūt labumu no pozitīvās ietekmes, ko rada kosmosa pakalpojumu efektīva izmantošana.

6.10 Trūkst kvantitatīvu tirgus pētījumu, un tādēļ trūkst arī ticamu datu par kosmosa pētniecības galīgo ietekmi uz lejupējā posma lietojumiem. Jāpadziļina analītiskās zināšanas par augšupējo un lejupējo posmu.

6.11 *Euroconsult* pētījums, kurā cita starpā norādīts, ka ASV augšupējie ieguldījumi lejupējā posmā rada divreiz vairāk rentablu darbību nekā Eiropā, tiek apšaubīts, taču tas līdz šim nav analītiski atspēkots⁽¹²⁾. Cits Eiropas Savienībai interesants modelis, kas savā būtībā ir vienreizējs, ir atjaunināts pētījums par Apvienotās Karalistes kosmosa nozares dažādo segmentu ekonomisko ietekmi⁽¹³⁾.

6.12 EESK rosina Komisiju, EKA un dalībvalstis veikt kopīgus pētījumus par dažādajiem nozares segmentiem un analizēt tos pasaules mēroga perspektīvā. Konsolidēti dati par (jaunām) darba vietām, izaugsmes rādītājiem un lietojumiem palielinās nozares nozīmību un ļaus saglabāt pastāvīgu sabiedrības atbalstu.

⁽¹²⁾ *Euroconsult* pēc 2011. gadā veiktas analīzes secināja, ka attiecībā starp augšupējiem ieguldījumiem un lejupējiem lietojumiem ir 1 euro: 16 euro, turpretī Eiropā šī attiecība ir "tikai" 1 euro: 8 euro.

⁽¹³⁾ *UK Space Industry, Update of the Size and Health of the UK Space Industry, Oxford Economics, 2010. gads.*

7. Drošība un aizsardzība

7.1 EESK uzskata, ka ES kosmosa politika sniegtu lielāku labumu, ja tā tāpat kā Eiropas konkurentu kosmosa politika balstītos uz stratēģisko drošības un aizsardzības jautājumu ciešāku saskaņošanu starp dalībvalstīm un līdz ar to būtu ES plašāk īstenotās ārpolitikas elements. Turpmākajās debatēs par Eiropas aizsardzību šai saiknei, ja tas vajadzīgs, būtu jāpievērš uzmanība.

7.2 Eiropas sadarbība kosmosa jomā ir attīstīta ievērojami vairāk nekā jebkurā citā aizsardzības jomā. Ar aizsardzību saistītas darbības kosmosā var būt savienotas arī ar ES aizsardzības politikas izstrādi, piemēram, kā izmēģinājuma projekti vai kopīgu aizsardzības projektu paraugi. EESK norāda, ka šāds priekšlikums izteikts jau 1987. gadā! Tomēr tas nav ticis izskatīts.

Briselē, 2013. gada 18. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE
